

המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

אוניברסיטת
רייכמן

”עמדות הציבור הישראלי ביחס לתיקון בחוק איסור הפליה”

פברואר 2023

ד"ר קרן לוי גנני – סניידר
מנהלת תוכן ותקשורת ועמיתת מחקר
המכון לחירות ואחריות

הצעה להפניה בשימוש ביבליוגרפי:

קרן, לוי גנני – סניידר. 2023. ”עמדות הציבור הישראלי ביחס לתיקון בחוק איסור הפליה”. סקרי המכון לחירות ואחריות, אוניברסיטת רייכמן.

מבוא

"רופא יוכל לא להעניק טיפול שנוגד את אמונתו" אמרה ח"כ אורית סטרוק, בדצמבר האחרון, וח"כ שמחה רוטמן הוסיף כי "בעל מלון יוכל שלא לארח הומואים".¹ דברים אלו נאמרו בתגובה לחשיפתם של ההסכמים הקואליציוניים בין הליכוד ובין מפלגת יהדות התורה (סעיף 108) ומפלגת הצינונות הדתית (סעיף 36), בהם נדון התיקון לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים (תשס"א, 2000).² ראש הממשלה, בנימין נתניהו, מיהר להתנער מהתבטאויות אלו של חברי הכנסת סטרוק ורוטמן, והדגיש כי "ההסכמים הקואליציוניים לא מאפשרים להפלות לרעה להט"בים, או לפגוע בזכויותיהם לקבל שירותים ככל אזרח בישראל וכי הליכוד יבטיח שלא תהיה שום פגיעה בלהט"בים, או בזכויותיו של כל אזרח בישראל".³ חרף ניסיונות ההרגעה, גילויים אלו התסיסו אף יותר את השיח הציבורי והפוליטי הגועש מאז הבחירות בחודש נובמבר האחרון, ובעיקר בימים אלו, בהם מקדמת ממשלת ישראל רפורמה משפטית שנויה במחלוקת אשר תחליש את ההגנות המשפטיות על קבוצות מיעוט מפני חקיקה הפוגעת בזכויות.

חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים (להלן חוק ההפליה), נועד לקדם את השוויון, למגר הפליה וגזענות ולמנוע פגיעה קשה בכבוד האדם. מאז נחקק, שימש מגן לזכויות נשים, מזרחים, ערבים ולהט"בים מפני פרשנות סובייקטיבית בכל הקשור במתן שירותים, תהא אמונתו הדתית של נותן השירות אשר תהא. מניעת הפליה על רקע עדתי במוסדות חינוך דתיים היא דוגמה אחת להגנה שהעניק החוק לאורך השנים. על בסיסו, לדוגמה, נאסרה הפליה כנגד תלמידות ממוצא מזרחי במוסדות חינוך לבנות השייכים למוסד בית יעקב בירושלים.⁴ דוגמה נוספת היא פסילת סירובו של בית הדפוס "צבע הכסף" לפרסם פלייר של עמותה המקדמת זכויות להט"בים.⁵

מה חושב הציבור הישראלי על האפשרות שחוק ההפליה יתוקן כך שתתאפשר הפליה של נשים, ערבים, להט"בים או כל אדם בנימוק של אמונה דתית? המכון לחירות ואחריות בחן שאלה זו בסקר שנערך במהלך חודש ינואר, 2023.

מהסקר עולה כי רוב גדול בציבור הישראלי (72%) מתנגד לשינוי בחוק שיאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות או למכור מוצר בשל אמונתם הדתית. רוב למתנגדים נמצא הן בקרב מצביעי מפלגות האופוזיציה והן בקרב מצביעי מפלגות הקואליציה (אם כי בשיעורים נמוכים יותר). הבדלים ניכרים בסוגיה זו נמצאו בחלוקה על פי מידת דתיות בקרב משיבים יהודים (חילונים, מסורתיים, דתיים-לאומיים, וחרדים).

¹ אזולאי מ. וחילאי ס., סטרוק: רופא יוכל לא להעניק טיפול שנוגד את אמונתו. רוטמן: בעל מלון יוכל לא לארח הומואים, Ynet, 25.12.22

² חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים ספר חוקים 1765, כ"ד בכסלו, התשס"א, 21.12.2000

³ גיל-עד, ה., הסעיף בהסכמים שיאפשר הפליה מעורר סערה: "יסמנו אותנו כאזרחים סוג ב", Ynet, 24.12.22

⁴ חדשות וואלה, התקבלה עתירה נגד אפלייה עדתית בחינוך החרדי, 26.4.2006

⁵ גרינצ'יק, א. אגודת הלהט"ב תבעה עסק שסירב להעניק לה שירות. זו הכרעת ביהמ"ש, גלובס, 21.4.2020

ממצאי הסקר מעלים מספר ממצאים:

- רוב ברור בציבור הישראלי (72%) מתנגד לשינוי בחוק שיאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות או למכור מוצר בשל אמונתם הדתית.
- בקרב מצביעי מפלגות הקואליציה והאופוזיציה, ישנו רוב למתנגדים לשינויים בחוק כך שיתאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות בשל אמונתם הדתית. עם זאת, קיימים הבדלים ברורים בשיעורי ההתנגדות בין מצביעי מפלגות הקואליציה (54%) ובין מצביעי מפלגות האופוזיציה (88%).
- בקרב מצביעי מפלגות הקואליציה יש הבחנה ברורה בין מצביעי הליכוד ובין מצביעי המפלגות החרדיות - 16% בלבד ממצביעי הליכוד תומכים בשינוי החוק כך שיתאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות בשל אמונתם הדתית, לעומת 51% ממצביעי ש"ס ו- 49% ממצביעי יהדות התורה התומכים בשינוי זה.
- בקרב מצביעי מפלגות האופוזיציה נרשם רוב של למעלה מ-90% המתנגדים לשינוי בחוק כך שיתאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות בשל אמונתם הדתית. אחוזי התנגדות נמוכים יותר לשינוי בחוק ההפליה נרשמו בקרב מצביעי המפלגות הערביות.
- בקרב כל הגושים האידיאולוגיים נמצא רוב למתנגדים לשינוי המוצע לאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות בשל אמונתם הדתית. עם זאת, נמצאו הבדלים גדולים בשיעור המתנגדים לשינוי החוק בקרב אלו המגדירים עצמם ימין (61%), מרכז (80%) ושמאל (85%).
- אחוזי תמיכה גבוהים בשינוי חוק כך שיתאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות בשל אמונתם הדתית נרשמו רק בקרב מצביעי מפלגת ש"ס (51%) ומצביעי מפלגת יהדות התורה (49%), זאת לעומת התנגדות נחרצת בקרב 87% מהחילוניים ו- 74% ומהמסורתיים. בציבור הדתי לאומי נרשמה מחלוקת - 43% מתנגדים לשינוי חוק ההפליה לעומת 39% התומכים.
- הבדלים קטנים נמצאו בין משיבים יהודים וערבים. 72% מהיהודים ו- 67% מהערבים התנגדו לשינוי בחוק שיאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות או למכור מוצר בשל אמונתם הדתית.
- 77% מהנשים מתנגדות לשינוי המוצע בחוק כך שיתאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות בשל אמונתם הדתית לעומת 67% מהגברים. אחוז התמיכה בשינוי החוק גבוה יותר בקרב גברים (21%) מאשר בקרב נשים (11%).

לפירוט על המתודולוגיה, ראו בנספח בסוף המסמך.

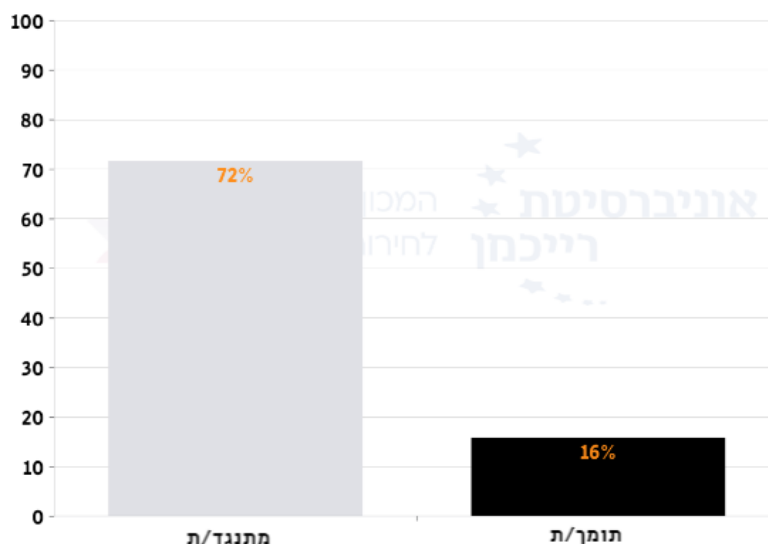
עמדה בנוגע לשינוי החוק שיאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות או למכור מוצר בשל אמונתם הדתית

שאלנו בסקר את השאלה הבאה:

לפי ההסכמים הקואליציוניים שנחתמו, ייעשה שינוי בחוק הנוגע להפליה במוצרים ושירותים, כך שנותני שירות יוכלו לסרב לתת שירות, או למכור מוצר, בשל אמונתם הדתית. "האם את/ה תומך/ת או מתנגד/ת לכך שנותני שירות יוכלו לסרב לתת שירות, או למכור מוצר, בשל אמונתם הדתית?"⁶

72% מהישראלים מתנגדים לשינוי בחוק שיאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות או למכור מוצר בשל אמונתם הדתית. לעומתם, כ-16% מהישראלים ציינו כי הם תומכים בשינוי זה. תרשים מספר 1 מציג את שיעור התומכים והמתנגדים לשינויים בחוק.⁷ מממצאים אלו עולה שקיים רוב גדול בציבור הישראלי המתנגד לשינוי בחוק האפליה במוצרים ושירותים.

תרשים 1. עמדת הציבור הישראלי ביחס לשינוי חוק האפליה

מקרא: אחוזים מתוך 100%. הגרף מתאר את אחוז המתנגדים והתומכים ולא כולל את אחוז העונים על קטגוריית האמצע.

⁶ אפשרויות התשובה לשאלה: 1- תומך/ת מאד; 2- תומך/ת; 3- תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה; 4- מתנגד/ת; 5- מתנגד/ת מאד; 6- לא יודע/ת. 8% מהמשיבים ענו "לא יודע/ת" בתשובה לשאלה זו, והם הוצאו מהניתוח. כדי להקל על הצגת הממצאים, אפשרויות התשובה תומך/ת מאד ו-תומך/ת אוחדו לקטגוריה אחת של "תומך/ת", אפשרויות התשובה 'תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה' נשארה כקטגוריה של "תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה", ואפשרויות התשובה 'מתנגד/ת' ו-'מתנגד/ת מאד' אוחדו לקטגוריה אחת של "מתנגד/ת".

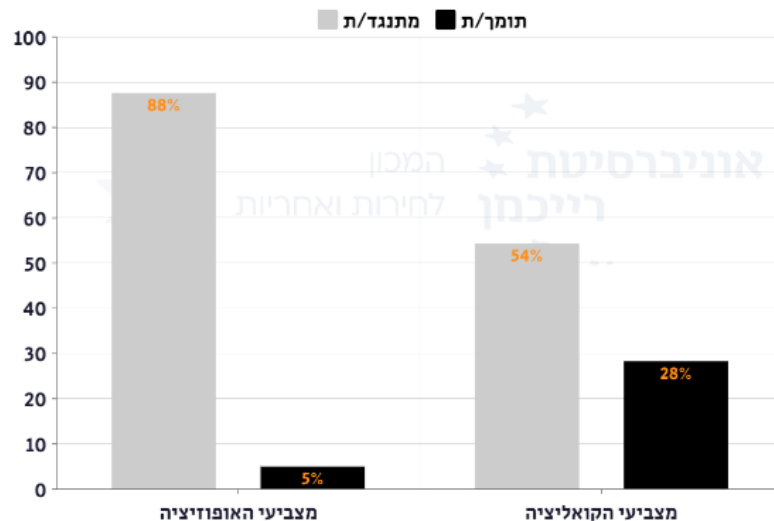
⁷ כ-12% ענו תשובה ניטרלית של "תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה". לצורך הצגת הנתונים, הוצאנו את קטגוריית האמצע מהגרף.

עמדה בנוגע לשינוי החוק שיאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות או למכור מוצר בשל אמונתם הדתית, בחתך קואליציה ואופוזיציה:

תרשים מס' 2 מציג את תשובותיהם של מצביעים אשר בבחירות האחרונות לכנסת (נובמבר 2022) הצביעו למפלגות המרכיבות את הקואליציה, לעומת אלו שהצביעו למפלגות המרכיבות את האופוזיציה.⁸ מהממצאים עולה כי גם בקרב מצביעי מפלגות הקואליציה וגם בקרב מצביעי מפלגות האופוזיציה ישנו רוב המתנגד לשינויים בחוק ההפליה. עם זאת, קיימים הבדלים ברורים בשיעורי ההתנגדות בין מצביעי הקואליציה ובין מצביעי האופוזיציה—רוב גורף בקרב מצביעי האופוזיציה, כ-88% מתנגדים לשינוי המוצע בחוק ההפליה, לעומת רוב של 54% בקרב מצביעי הקואליציה בעלי עמדה דומה.⁹

תרשים 2. עמדת הציבור הישראלי ביחס לשינוי חוק האפליה, בחתך קואליציה ואופוזיציה

מקרא: אחוזים מתוך 100%. הגרף מתאר את אחוז המתנגדים והתומכים ולא כולל את אחוז העונים על קטגוריית האמצע.

מפילוח לפי הצבעה למפלגות ספציפיות, עולה כי בקרב המצביעים למפלגות הקואליציה הדעות חלוקות: 51% ממצביעי ש"ס תומכים בשינוי המוצע בחוק (34% מתנגדים), לצד 49% ממצביעי יהדות

⁸ מצביעי מפלגות המרכיבות את הקואליציה: מצביעי הליכוד, הציונות הדתית-עצמה יהודית, ש"ס, ויהדות התורה. מצביעי מפלגות המרכיבות את האופוזיציה: מצביעי יש עתיד, המחנה הממלכתי, ישראל ביתנו, רע"מ, חד"ש-תע"ל, והעבודה, כמו גם מצביעי מרצ, בל"ד.

⁹ כ-17% ממצביעי מפלגות הקואליציה ענו תשובה ניטרלית של "תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה", לעומת 7% ממצביעי מפלגות האופוזיציה שענו תשובה ניטרלית. לצורך הצגת הנתונים, הוצאנו את קטגוריית האמצע מהגרף.

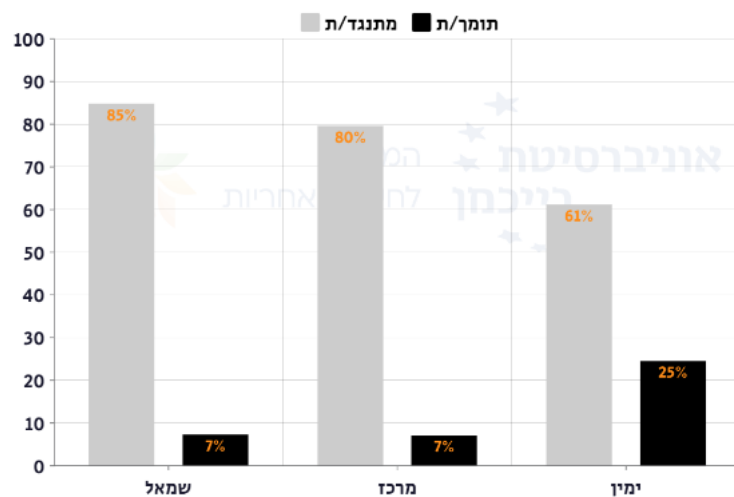
התורה התומכים בשינוי זה (33% מתנגדים) - קרי, תומכים במצב בו מתן שירותים בישראל יותנה באמונתו הדתית של נותן השירות.¹⁰ לעומתם, מצביעי הציונות הדתית ועוצמה יהודית חלוקים בתמיכתם (40% תומכים ו 42% מתנגדים), ורוב ברור בקרב מצביעי הליכוד (69%) מתנגדים (רק 16% תומכים).¹¹

בקרב מצביעי כל מפלגות האופוזיציה, למעלה מ-90 אחוזים מתנגדים לשינוי המוצע: 98% ממצביעי העבודה, 93% מתנגדים בקרב מצביעי יש עתיד, 92% במחנה הממלכתי, 82% בישראל ביתנו, 68% ממצביעי מפלגת רע"מ ו 62% ממצביעי חדי"ש-תע"ל.¹²

עמדה בנוגע לשינוי החוק שיאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות, או למכור מוצר, בשל אמונתם הדתית—חתך ימין-מרכז-שמאל (בקרב כלל המדגם):

בקרב כל הגושים האידיאולוגיים נמצא רוב למתנגדים לשינוי המוצע בחוק ההפליה. עם זאת, נמצאו הבדלים גדולים בשיעור המתנגדים לשינוי החוק בקרב ימנים (61%) לעומת תומכי מרכז (80%) ושמאלנים (85%). שיעור התומכים הגדול ביותר בשינוי החוק, שיאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות או למכור מוצר בשל אמונתם הדתית, נמצא בקרב ימנים—25%¹³. ממצאים אלו מוצגים בתרשים 3.

תרשים 3. עמדת הציבור הישראלי ביחס לשינוי חוק האפליה, בחתך אידאולוגיה

מקרא: אחוזים מתוך 100%. הגרף מתאר את אחוז המתנגדים והתומכים ולא כולל את אחוז העונים על קטגוריית האמצע.

¹⁰ כ-15% ממצביעי מפלגת ש"ס וכ-18% ממצביעי יהדות התורה ענו תשובה ניטרלית של "תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה". לצורך הצגת הנתונים, הוצאנו את קטגוריית האמצע מהגרף.

¹¹ כ-19% ממצביעי מפלגות הציונות הדתית וכ-16% ממצביעי הליכוד ענו תשובה ניטרלית של "תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה". לצורך הצגת הנתונים, הוצאנו את קטגוריית האמצע מהגרף.

¹² יצויין, כי בקרב מצביעי מפלגת מר"צ שענו על הסקר, נרשמה התנגדות גורפת של 91% בשינוי החוק לצד 75% התנגדות בקרב מצביעי מפלגת בל"ד שהשתתפו בסקר. גם בקרב מצביעי ימינה שענו על הסקר, נרשמה התנגדות של 64% לשינוי בחוק (23% תמיכה).

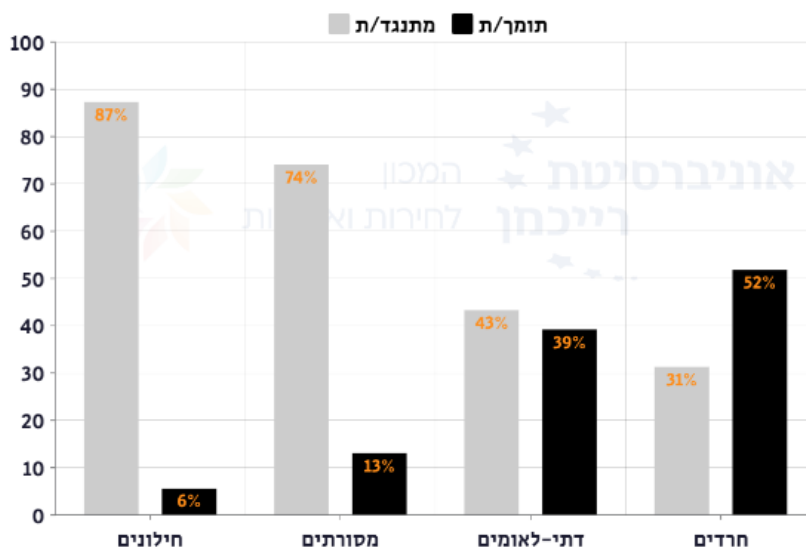
¹³ כ-14% ממצביעי הימין, 13% ממצביעי המרכז ו-8% ממצביעי השמאל ענו תשובה ניטרלית של "תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה". לצורך הצגת הנתונים, הוצאנו את קטגוריית האמצע מהגרף.

עמדה בנוגע לשינוי החוק שיאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות, או למכור מוצר, בשל אמונתם הדתית, בחתך מידת דתיות (בקרב החברה היהודית):

הבדלים גדולים במענה לשאלה זו נמצאו בחתך של מידת דתיות בקרב החברה היהודית. רק בקרב החרדים נמצא רוב התומך בשינוי בחוק, כך שיתאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות, או למכור מוצר, בשל אמונתם הדתית (52%). זאת, לעומת התנגדות נחרצת בקרב 87% מהחילונים (6% תומכים), ו- 74% מהמסורתיים (13% תומכים). בציבור הדתי-לאומי נרשמה מחלוקת – 43% מתנגדים לשינוי חוק ההפליה, לעומת 39% התומכים.¹⁴ תרשים 4 מציג את העמדות ביחס לשינוי חוק ההפליה בחתך של מידת דתיות בקרב המשיבים היהודים בסקר.

תרשים 4. עמדת הציבור הישראלי ביחס לשינוי חוק האפליה, בחתך דתיות (יהודים בלבד)

מקרא: אחוזים מתוך 100%. הגרף מתאר את אחוז המתנגדים והתומכים ולא כולל את אחוז העונים על קטגוריית האמצע.

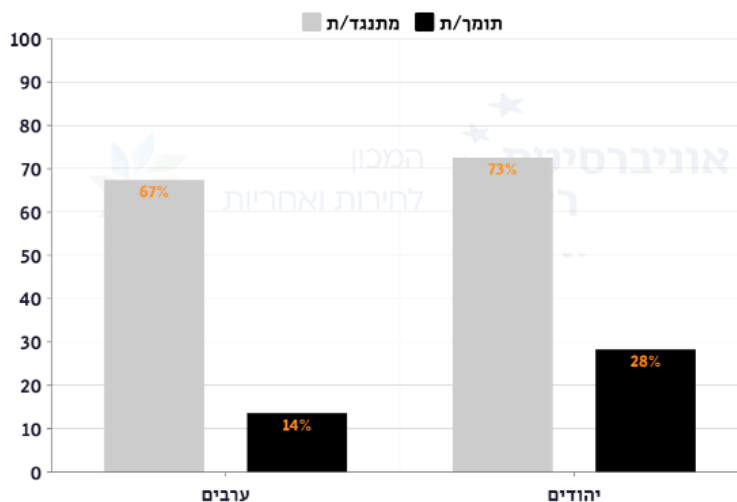
¹⁴ כ-74% מהחרדים, 18% מהדתיים הלאומיים, 13% מהמסורתיים ו-7% מהחילוניים ענו תשובה ניטרלית של "תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה". לצורך הצגת הנתונים, הוצאנו את קטגוריית האמצע מהגרף.

עמדה בנוגע לשינוי החוק שיאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות או למכור מוצר בשל אמונתם הדתית, בחתך לאומי (בקרב כלל המדגם):

נמצאו הבדלים, הגם שקטנים יותר, בחתך של משיבים יהודים וערבים. 72% מהיהודים ו-67% מהערבים התנגדו לשינוי בחוק, כך שיתאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות, או למכור מוצר, בשל אמונתם הדתית.¹⁵

תרשים 5. עמדת הציבור הישראלי ביחס לשינוי חוק האפליה, בחתך לאומי (יהודים/ערבים)

מקרא: אחוזים מתוך 100%. הגרף מתאר את אחוז המתנגדים והתומכים ולא כולל את אחוז העונים על קטגוריית האמצע.

¹⁵ כ-11% מהמשיבים היהודים ו-כ-19% מהמשיבים הערבים ענו תשובה ניטרלית של "תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה". לצורך הצגת הנתונים, הוצאנו את קטגוריית האמצע מהגרף

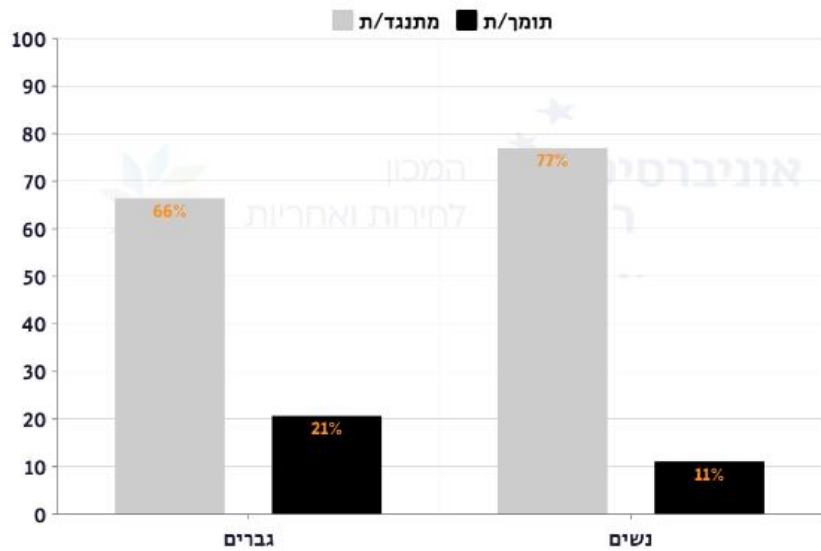

עמדה בנוגע לשינוי חוק ההפליה, כך שיתאפשר לנותני שירות לסרב לתת שירות או למכור מוצר בשל אמונתם הדתית, בחתך מגדרי (בקרב כלל המדגם):

עמדות הציבור הישראלי בסוגיה זו נבחנו גם בהבדלים בין גברים ונשים. מהממצאים עולה כי 77% מהנשים מתנגדות לשינוי המוצע בחוק לעומת 67% מהגברים. אחוז התמיכה בשינוי החוק גבוה יותר בקרב גברים (21%) מאשר בקרב נשים (11%).¹⁶

תרשים 6. עמדת הציבור הישראלי ביחס לשינוי חוק האפליה, בחתך מגדרי

מקרא: אחוזים מתוך 100%. הגרף מתאר את אחוז המתנגדים והתומכים ולא כולל את אחוז העונים על קטגוריית האמצע.

¹⁶ כ-12% מהנשים ו-כ-13% מהגברים ענו תשובה ניטרלית של "תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה". לצורך הצגת הנתונים, הוצאנו את קטגוריית האמצע מהגרף

טבלה 1. סטטיסטיקה תיאורית של המשיבים בסקר הנוכחי עם השוואה לסקר ה- INES מ-2021

סקר הבחירות בישראל – מרץ 2021	סקר ינואר 2023	
47.3 (18.0)	40.8 (14.9)	גיל (ממוצע, סטיית תקן)
52.2%	50.5%	נשים (שיעור במדגם)
81.4%	82.5%	יהודים (שיעור במדגם)
47.8%	46.2%	השכלה אקדמית כלשהי (שיעור במדגם)
		מידת דתיות (שיעור מקרב היהודים במדגם)
50.7%	42.8%	חילוני
26.9% ¹⁷	36.2%	מסורתית
12.0%	11.0%	דתי-לאומי
10.4%	10.0%	חרדי
		הגדרה עצמית: ימין-שמאל אידיאולוגי (שיעור במדגם)
51.1%	50.2%	ימין
22.8%	28.7%	מרכז
26.1%	21.2%	שמאל

מקרא: השאלה שבחנה הגדרה עצמית על ציר ימין-שמאל אידיאולוגי כללה שבע אפשרויות תשובה, כאשר 1 משמעו ימין, 4 משמעו מרכז, ו-7 משמעו שמאל. אלו שענו 1-3 הוגדרו כ-"ימין", אלו שענו 4 הוגדרו "מרכז", ואלו שענו 5-7 הוגדרו "שמאל".

¹⁷ קטגוריה זו כוללת הן משיבים שענו שהם "מסורתיים, דתיים" והן משיבים שענו שהם "מסורתיים, לא כל כך דתיים".